HEMMELIG

(BW)

M Ø T E

i den utvidede utenriks- og konstitusjonskomite

mandag den 3. februar 1986 kl. 15.

Møtet ble ledet av komiteens leder, Jan Petersen.

Til stede var: Georg Apenes, Gro Harlem Brundtland, Johan Buttedahl, Kaci Kullmann Five, Knut Frydenlund, Kirsti Kolle Grøndahl, Theo Koritzinsky, Harald U. Lied, Jan Petersen, Reiulf Steen, Harald Synnes, Jan P. Syse, Liv Aasen, Jo Benkow, Gunnar Berge, Helen Bøsterud, Einar Førde, Oddrunn Pettersen, Sissel Rønbeck (for Kjell Magne Fredheim), Hallvard Bakke (for Asbjørn Sjøthun), Anders Talleraas (for Thor Knudsen), Helga Haugen (for Kjell Furnes), Eleonore Bjartveit (for Borghild Røyseland).

Av Regjeringens medlemmer var til stede; Statsminister Kåre Willoch, utenriksminister Svenn Stray, statsråd Kåre Kristiansen, Olje- og energidepartementet.

Følgende embetsmenn ble gitt adgang til møtet:
Fra statsministerens kontor: Statssekretær Nils Morten Udgaard.
Fra Utenriksdepartementet: Spesialrådgiver Johan Dahl.
Fra Olje- og energidepartementet: Statssekretær Arild Rødland, ekspedisjonssjef Tore Tønne, ekspedisjonssjef Tore Sandvold.

Videre var til stede komiteens faste sekretær, Jan Tore Holvik.

D a g s o r d e n :

1. Redegjørelse ved Regjeringen om behandlingen av spørsmålene som er knyttet til oljemarkedet og den norske regjerings politikk på området.

2. Eventuelt.

LEDEREN: Jeg forstår det slik at det er statsråd Kristiansen som skal redegjøre på Regjeringens vegne. Men før jeg gir statsråd Kristiansen ordet, er det en liten praktisk sak som jeg er nødt til å minne om ved hvert møte: Akustikken i denne sal er ganske dårlig, og for dem litt lenger nede i salen som får ordet, gjelder det å snakke høyt og tydelig av hensyn til stenografene.

(BW)

Sak nr. 1.

Redegjørelse ved Regjeringen om behandlingen av spørsmålene som er knyttet til oljemarkedet og den norske regjerings politikk på området.

STATSRÅD KÅRE KRISTIANSEN: Det har som kjent helt fra starten av utviklingen av petroleumsressursene på den norske kontinentalsokkelen vært understreket at dette er en virksomhet som er beheftet med betydelig usikkerhet, i planlegging så vel som i gjennomføring. Det er vi også gjentatte ganger blitt minnet om i løpet av den tid virksomheten har pågått.

Usikkerheten har i særlig grad vært forbundet med selve lete- og utvinningsaktiviteten på sokkelen, de store teknologiske utfordringer den innebærer, kostnadsforholdene osv. Norge kom inn i virksomheten på et tidspunkt hvor markedet for petroleumsproduktene i mindre grad ble forbundet med risiko. Men selv om man til tider kunne få inntrykk av at produktene nærmest solgte seg selv, ble også usikkerheten i f.eks. alle prisprognoser sterkt understreket.

I erkjennelsen av disse forhold ble det fra starten av lagt til grunn et langsiktig perspektiv i planleggingen av norsk oljevirksomhet. Man tok sikte på å utvikle en næring som både med hensyn til prinsipielle, politiske retningslinjer og faktisk virksomhet skulle være robust overfor skiftende forhold på verdensmarkedet.

Et annet forhold som ofte er blitt understreket og demonstrert, er at oljevirksomheten har gitt nye dimensjoner til vårt forhold til andre land og derved til vår utenrikspolitikk. Dette har gitt oss nye forbindelser med og tilknytningspunkter til en rekke land som vi tidligere hadde begrenset kontakt med, og det har stilt oss overfor nye problemstillinger i vår utenrikspolitikk.

I sammenheng med disse internasjonale sider ved vår oljevirksomhet kom tidlig også spørsmålene om nasjonal styring og kontroll på dagsordenen, herunder behovet for å unngå eller motstå press i den politiske beslutningsprosess. Blant annet var dette sterkt fremme i forbindelse med de anstrengte situasjoner på oljemarkedet i 1970-årene, hvor så vel andre produsentland som oljeimporterende land mente at Norges nærmest inntok en "luksusholdning" ved ikke å forsere tempoet i utviklingen av nye oljefelt. Tilsvarende spørsmål har vært oppe i forbindelse med utvikling av gassfelt i 1980-årene. Det har imidlertid hele tiden vært en konsekvent norsk holdning at vi ut fra langsiktige vurderinger skal føre en uavhengig, moderat og forutsigbar

lete-, utvinnings- og avsetningspolitikk, uten å skjele til kortsiktige svingninger i markedet.

I løpet av den periode vi har drevet med oljevirksomhet i Norge, har forholdene på oljemarkedet endret seg ganske vesentlig.

I 1960-årene og begynnelsen av 1970-årene steg forbruket av olje betydelig. En stor del av det økte forbruket ble dekket ved leveranser fra medlemsland i OPEC, som i løpet av 1960-årene og frem til midten av 1970-årene tredoblet sin produksjon til ca. 30 mill. fat pr. dag. OPEC-landene hadde i 1960-årene likevel bare begrenset styring med tempoet i oljeutvinningen.

Mot slutten av 1960-årene og i begynnelsen av 1970-årene nasjonaliserte en rekke OPEC-land oljeindustrien. Flere av landene ønsket nå å begrense tempoet i oljeutvinningen etter at de hadde sikret seg en større del av inntektene. Samlet produksjon ble imidlertid opprettholdt på rundt 30 mill. fat pr. dag, bl.a. fordi Saudi-Arabia økte sin produksjon kraftig.

Embargoen i forbindelse med Yom-Kippur-krigen i 1973 gav OPEC-landene anledning til å øke oljeprisene betydelig. Denne prisøkningen i 1973 bidrog til å dempe utviklingen i råoljeforbruket i 1970-årene, og etterspørselen var ikke tilstrekkelig til at OPEC kunne justere de offisielle prisene i takt med den generelle inflasjon. Utbruddet av krigen mellom Iran og Irak i 1979 førte til redusert produksjon i disse landene, og prisene på olje steg igjen kraftig.

I 1979 nådde oljeforbruket i den vestlige verden sitt hittil høyeste nivå: ca. 51 mill. fat pr. dag. Over 60 pst. av dette - nemlig 31 mill. fat pr. dag - ble dekket ved leveranser fra OPEC. Siden 1979 har så verdens råoljemarked vært preget av fallende etterspørsel. Samtidig har produksjonen av råolje i OECD-landene og i utviklingsland utenfor OPEC økt betydelig. I disse årene har OPEC gradvis redusert produksjonen med sikte på å opprettholde prisnivået for olje.

OPECs produksjonsbegrensninger ble i utgangspunktet sett på som et tiltak for å holde stabile priser i en kortere periode inntil økt etterspørsel igjen ville gi OPEC-landene anledning til å utnytte sin produksjonskapasitet i ønsket utstrekning. Nedgangen i markedet har imidlertid vist seg å bli nokså langvarig. I tillegg til at en rekke land utenom OPEC har bygd opp oljeproduksjonen, er olje også i stor grad blitt erstattet med andre energibærere innen mange tradisjonelle virksomhetsområder.

(BW) Etter hvert som kartellets leveranser ble redusert, oppstod det betydelige interne motsetningsforhold mellom OPEC-landene. Disse er i ulik grad avhengig av oljeinntektene.

De fleste OPEC-land valgte på ulike måter å redusere prisene i markedssituasjoner hvor dette var nødvendig for å opprettholde salget, og flere av landene produserte ut over de selvpålagte produksjonskvotene for å dekke behovet for eksportinntekter. På samme måte som Saudi-Arabia i slutten av 1970-årene var det landet i OPEC som sterkest økte sin produksjon, har landet de siste årene også redusert produksjonen mest. Saudi-Arabia påtok seg rollen som "svingprodusent". Dette førte sist sommer til at landets produksjon falt til ca. 2 mill. fat pr. dag, mens landets kvote i OPEC er satt til 4,35 mill. fat pr. dag. Til sammenligning kan nevnes at Saudi-Arabias oljeproduksjon i 1980 var på ca. 10 mill. fat pr. dag.

Mens Saudi-Arabia reduserte sin produksjon betydelig, var det klart at andre land innenfor OPEC - f.eks. Nigeria, Iran og Libya - i lengre tid produserte mer enn sine kvoter. Det bør tilføyes at inngåelse av en rekke spesialavtaler med rabatter, både direkte og i form av tilleggskvanta, blanding av ulike råoljekvaliteter osv., har gjort det svært vanskelig å bedømme realitetene i OPECs pris- og produksjonspolitikk. Det er imidlertid klart at OPECs markedsandel etter hvert ble betydelig redusert. I juli-august ble OPECs samlede produksjon anslått til ca. 14,5 mill. fat pr. dag, dvs. godt under det selvpålagte produksjonstak på 16 mill. fat pr. dag og ned mot ca. 30 pst. av det samlede oljeforbruk. Offisielle priser var nå forlatt.

Etter flere møter som ikke brakte noen nærmere avklaring når det gjaldt OPECs pris- og produksjonspolitikk, ble det i september kjent at Saudi-Arabia hadde inngått såkalte netback-avtaler med en rekke selskaper. Disse avtalene, som ble gjort gjeldende fra 1. oktober, innebærer at prisrisikoen overføres fra kjøper - dvs. vedkommende selskap - til råoljeselger - dvs. vedkommende land - bl.a. ved at råoljeprisen fastsettes med utgangspunkt i prisene på de raffinerte produktene, og med en fastlagt margin for raffineringen. I praksis innebærer dette at kjøperen - dvs. selskapet - nærmest er garantert en fortjeneste som øker proporsjonalt med kvantum under netback-avtalene.

Det er anslått at de priser Saudi-Arabia oppnådde ved disse avtalene, lå ca. 3 dollar pr. fat under de offisielle priser. Avtalene muliggjorde en økning i Saudi-Arabias leveranser i forbindelse med den økte etterspørsel for vintersesongen. Netback-avtaler og andre avtaler med prisrabatter har siden økt i omfang.

(BW) Inngåelsen av netback-avtalene fikk ingen umiddelbar virkning på prisnivået. Prisene lå ved inngangen til oktober i overkant av 28 dollar pr. fat og steg ytterligere gjennom oktober og november - for lette nordsjøoljer helt opp til over 30 dollar pr. dat. Økende etterspørsel og lageroppbygging i en tid hvor det vanligvis skjer lagernedbygging, var medvirkende faktorer til den uventet sterke prisøkningen i denne perioden.

På sitt møte i desember erklærte OPEC at landene nå ville kjempe for sine markedsandeler og ikke lenger ville forsvare prisnivået. Dette, sammen med den sterke økningen i råoljetilgangen fra Saudi-Arabia og andre OPEC-land, utløste det kraftige prisfallet ned mot 18-20 dollar pr. fat i løpet av de seneste uker. Det bør tilføyes at dette dreier seg om prisnoteringer i spot-markedet, hvor det har vært relativt liten omsetning av fysiske laster i den senere tid, og at det stort sett dreier seg om slutninger for fremtidige leveranser. Statoil har i januar solgt sin olje til priser rundt 24,5 dollar pr. fat.

Det rår stor usikkerhet med hensyn til hvordan markedet og prisene vil utvikle seg fremover. Selv om lavere priser har betydning for økonomisk aktivitet og forbruk, er det på kort sikt neppe grunn til å regne med noen vesentlig stigning i etterspørselen etter råolje, som i dag ligger på ca. 46 mill. fat pr. dag, men som for 1986 i gjennomsnitt ventes å ligge på ca. 45 mill. fat pr. dag. Dette gjelder altså samlet etterspørsel fra alle land utenom statshandelslandene. Det vesentlige spørsmål knytter seg derfor til produksjonskapasitet og utviklingen i faktiske tilbud. I denne forbindelse er det for øvrig vesentlig ikke bare å se på utviklingen i de eksporterende landene, men også å ta med den tilgang på kapasitet som har funnet sted i land som tidligere har vært betydelige importører, men som gradvis har økt sin selvforsyningsgrad, som f.eks. Storbritannia.

Den sterke realprisstigning på råolje i første halvdel av 1970-årene, kombinert med bl.a. oljeembargo og politisk ustabilitet i viktige forsyningsområder, måtte nødvendigvis gi en kraftig stimulans til leting etter og utvikling av oljeforekomster i andre land. Både hver for seg og gjennom ulike samarbeidstiltak, f.eks. ved etableringen av IEA, økte en rekke land sine bestrebelser på å redusere avhengigheten av importert råolje.

Dette har resultert i økt oljeproduksjon fra land utenfor OPEC i 1980-årene. Utenom statshandelslandene var det i 1984 tolv betydelige oljeprodusentland - med produksjon over 400.000 fat pr. dag - utenfor OPEC. Disse

(BW) landenes samlede produksjon var i 1984 22 mill. fat pr. dag, eller tilsvarende ca. 50 pst. av verdensproduksjonen. Samtidig forbrukte disse landene smalet ca. 18 mill. fat pr. dag, slik at nettoeksporten var 4 mill. fat pr. dag. Statshandelslandenes nettoeksport utgjorde i 1984 2 mill. fat pr. dag, slik at total nettoeksport av råolje fra land utenfor OPEC i 1984 utgjorde ca. 6 mill. fat pr. dag. Det er ikke ventet vesentlig økning i den samlede produksjonen fra land utenfor OPEC i tiden fremover. På sikt ventes disse landenes produksjon å gå ned.

Størst usikkerhet knytter det seg derfor til spørsmålet om hvor mye olje som faktisk blir og vil bli produsert i OPEC, hvor det er betydelig ledig kapasitet som kan settes inn på meget kort varsel. Anslagene for nåværende produksjon varierer mellom 17 og 19 mill. fat pr. dag. Av dette anslås Saudi-Arabias produksjon til ca. 4,5 - 5 mill. fat pr. dag. Det blir også hevdet at Saudi-Arabia produserer over 5 mill. fat pr. dag, hvilket innebærer en økning på nærmere 3 mill. fat pr. dag i forhold til nivået før netback-avtalene. Saudi-Arabias økning utgjør i så fall alene tre-fire ganger den samlede produksjon fra norsk sokkel.

Sammenholdt med produksjonen i andre land medfører dette et overtilbud i forhold til dagens forbruk. Det er imidlertid høyst uklart om OPEC vil opprettholde et slikt produksjonsnivå i tiden fremover, etter hvert som sesongmessig nedgang i etterspørselen ventes å gjøre seg gjeldende. Uttalelser som er kommet de seneste dager, tyder på at enkelte OPEC-land - som Venezuela og Iran - overveier å gå tilbake til tidligere nivå. Men det er også spekulasjoner om at enkelte OPEC-land kan være mer innstilt på en politikk som bevisst tar sikte på å holde prisene nede eller endog bidra til ytterligere prisfall.

Det er i denne forbindelse grunn til å understreke "spekulasjon", idet mulighetene til å oppnå pålitelige informasjoner om de enkelte lands politikk og strategi er høyst begrenset. Jeg har i den senere tid vært i direkte eller indirekte kontakt med en rekke representanter for andre lands myndigheter og for selskapene, uten at det fra noe hold er gitt uttrykk for sikre oppfatninger om dette spørsmålet. Det er imidlertid grunn til å ta med i vurderingen at OPEC ikke på noen måte utgjør noen homogen gruppe, og at det for tiden kan gjøre seg gjeldende til dels sterke motsetninger innen kartellet også når det gjelder landenes holdning til markedssituasjonen. Selv om vi stadig får mer informasjon og flere uttalelser om disse forhold, må vi nok utforme vår egen politikk ut fra høyst usikre forutsetninger med hensyn til hvordan de forskjellige aktører i markedet vil forholde seg fremover, og hvordan de eventuelt vil reagere på uttalelser eller tiltak fra vår side.

(SA) La meg så si litt om Norges produksjon. Et helt sentralt element i norsk oljepolitikk har vært den brede politiske enighet om et moderat utvinningstempo. Både konsesjonstildelinger, leteaktivitet og utbyggingsaktivitet er planlagt med dette utgangspunkt. Produksjon av olje på et gitt tidspunkt er derfor avhengig av og bestemt av en beslutningsprosess som strekker seg over mange år - ofte mer enn 10 år.

Hele vår oljevirksomhet er avhengig av langsiktige beslutninger og langsiktig innsats og investeringer fra selskapenes side. For å sikre at de nødvendige langsiktige beslutninger blir tatt, er det svært viktig med stabile og forutsigbare rammebetingelser og vilkår.

Dette er også av avgjørende betydning for å oppnå jevnhet - både i statens inntekt og for den del av vårt næringsliv som leverer varer og tjenester til oljevirksomheten.

Norsk oljeproduksjon i dag og i de nærmeste år fremover er en konsekvens av beslutninger og investeringer som er gjort i 1970-årene. Vi har hele tiden fulgt de retningslinjer som Stortinget har sluttet seg til, også når det gjelder utvinningstempoet.

Det er nødvendig at vi har dette langsiktige perspektiv og ønsket om forutsigbarhet og jevnhet som utgangspunkt for en drøftelse av vår oljeproduksjon i dag.

Norsk oljeproduksjon i 1985 var i gjennomsnitt 770 000 fat pr. dag. Dette tilsvarte om lag 1,6 pst. av verdens etterspørsel etter oljeprodukter.

Produksjonen økte gjennom året og var ved utgangen av 1985 bortimot 850 000 fat pr. dag.

Produksjonen av olje fra norsk sokkel i 1986 antas å bli om lag 850 000 fat pr. dag. Dette er en dagsproduksjon på samme nivå som siste kvartal av 1985, men om lag 11 pst. høyere enn årsgjennomsnittet for 1985.

Vi vil med andre ord ikke øke norsk oljeproduksjon i 1986 utover nivået for siste kvartal i 1985 - dette til tross for at Ula-feltet er antatt å starte produksjon i oktober 1986. Ved produksjonsstart vil det være investert bortimot 9 milliarder kr i Ula-feltet.

Selv om gjennomsnittet ikke øker, vil vi imidlertid se en betydelig økning i siste kvartal 1986. Gjennomsnittet for dette kvartal vil ligge på om lag 925 000 fat pr. dag.

I juli 1987 er Gullfaks-feltet antatt å bli satt i produksjon. I Gullfaks fase I, som også inkluderer

(SA) en plattform som vil bli satt i produksjon ved årsskiftet 1988-89, er investeringene anslått til omkring 38 milliarder kr.

Produksjonen fra Ula og Gullfaks vil for 1987 og utover mer enn oppveie nedgangen i produksjonen fra Ekofisk og Valhall. Den samlede produksjon i 1987 vil derfor øke med i overkant av 10 pst. i forhold til 1986. I 1988-89 vil dessuten Gullfaks B-plattformen og Oseberg-feltet bli satt i produksjon. Det må understrekes at det knytter seg betydelig usikkerhet til fremtidige produksjonsanslag. Oljedirektoratets tall ligger f.eks. noe lavere enn de tall som jeg her har gjengitt, og som bygger på opplysninger fra selskapene.

I henhold til den informasjon vi har i dag, vil oljeproduksjonen fra felt besluttet utbygd, nå en topp i 1991 for deretter å falle raskt. Allerede i 1995 er produksjonen falt til et nivå som er lavere enn produksjonen i 1986. Jeg vil i denne forbindelse peke på at markedssituasjonen i 1990-årene sannsynligvis vil være ganske forskjellig fra hva vi opplever i dag, og at vi skal være litt forsiktige med å trekke vår produksjon flere år fremover inn i en diskusjon knyttet til dagens markedssituasjon.

For øvrig må jeg peke på at i et internasjonalt perspektiv blir ofte Nordsjøen betraktet som et område. I Nordsjø-sammenheng er det hovedsakelig Norge og Storbritannia som er av betydning. Et hovedtrekk ved utviklingen er et forventet fall i britisk oljeproduksjon frem mot 1990, dvs. i den samme perioden som norsk oljeproduksjon forventes å øke. I henhold til tall som er offentliggjort av det britiske energidepartement nådde britisk oljeproduksjon en topp i 1985 for deretter å synke gradvis. Tallene viser at oljeproduksjonen fra norsk og britisk sokkel til sammen vil være relativt stabil eller synke svakt.

Nordsjøoljen vil i henhold til dette ikke kunne dekke noe av en forventet økning i etterspørselen. De bakenforliggende årsaker til denne utvikling er at Storbritannia hadde en sterk økning i produksjon i 1970- og begynnelsen av 1980-årene. Vår politikk med et moderat utviklingstempo har medført en mer langsom oppbygging av produksjonen.

Vi er i dag naturlig nok mest opptatt av den vanskelige markedssituasjonen og den økende produksjon fra norsk sokkel. Vi kan ikke se bort fra at dagens lave priser kan utsette og eventuelt redusere det investeringsprogram som er nødvendig for å erstatte produksjon som vil falle dramatisk utover i 1990-årene. Vi må derfor ikke bli så opptatt av dagens situasjon at vi overser de langsiktige perspektiver for oljevirksomheten.

(SA) Slik markedet har utviklet seg den senere tid, og ikke minst med tanke på de oppgaver vi har i å forklare norsk oljepolitikk utad, kunne det selvsagt vært ønskelig om våre produksjonsprognoser, som er resultat av beslutninger i 1970-årene, hadde vist en noe mindre økning.

Norge har alltid gått inn for en mest mulig stabil utvikling i priser og markedsforhold. Et vesentlig bidrag til stabilisering av markedet er vår relativt moderate utbygging, som i sammenligning med andre lands utbygginger har resultert i lav produksjon i forhold til reservene. Våre påviste reserver er f.eks. 35 ganger større enn årsproduksjonen. Det er en konsekvens av denne politikken at Norge ikke har søkt å forsere produksjonen i perioder med spesielt stramt marked, slik vi f.eks. opplevde det i 1979-80. Vi har heller ikke endret vår politikk selv om det som tidligere nevnt, fra ulike hold i slike situasjoner er uttrykt ønsker om en raskere utbygging av vår produksjonskapasitet.

Det er et hovedprinsipp i norsk oljepolitikk at disponeringen av norsk petroleum tilligger oljeselskapene som har fått tildelt konsesjoner og derigjennom eiendomsrett til utvunnet petroleum.

Av hensyn til de høye faste kostnadene på norsk sokkel er det nødvendig å holde produksjonstakten på et høyt nivå for å sikre rimelig lønnsomhet når et felt først er utbygd. Det følger av dette at selskapene på norsk sokkel ikke kan ventes å øke eller redusere produksjonen i takt med kortsiktige svingninger i markedet.

Avsetningen er en del av selskapenes forretningsmessige ansvar. Dette gjelder også for Statoil. Den eneste restriksjon vedrørende avsetningen, er at norsk olje ikke skal selges til Sør-Afrika. Det har for øvrig vært politisk enighet om at selskaper på norsk sokkel ikke skal opptre prisledende, hverken opp eller ned.

Jeg vil gjerne i denne forbindelse påpeke at myndighetene i henhold til petroleumsloven har hjemmel til å iverksette tiltak som kan begrense produksjonen. Dette kan både være stans av pågående utbygging og reduksjon av produksjon fra felt som er i produksjon. For å endre produksjonen må det i henhold til loven foreligge vektige samfunnshensyn. I tillegg til loven har olje- og energiministeren i kraft av Generalforsamling i Statoil mulighet til å pålegge Statoil å la være å ta ut hele eller deler av sin produksjon.

Også disse sider er utredet og vurdert i departementet, noe som er en naturlig del av det løpende arbeid og den analyse som kontinuerlig pågår om vår oljepolitikk.

(SA) En ny side ved norsk politikk etter at vi kom med i oljevirksomheten, er at våre holdninger, uttalelser, beslutninger osv. blir nøyere observert i utlandet. Vi kan f.eks. ikke hevde at våre disposisjoner ikke er av betydning i oljemarkedet, spesielt ikke i et nervøst marked. Men vi skal heller ikke overdrive vår betydning i denne sammenheng. Jeg mener at den beskrivelse som her er gitt - både av markedsutviklingen og av norsk politikk - viser at det ikke med noen rimelighet kan hevdes at det er Norge som har skapt ustabilitet i markedet. Tvert imot er det grunnlag for å hevde at den moderasjon og forutsigbarhet som har preget vår politikk, har bidratt til stabilitet.

Blant annet på bakgrunn av de forhold som jeg her har redegjort for, er det Regjeringens oppfatning at den senere tids utvikling på råoljemarkedet i dagens situasjon ikke gir grunn til å endre ved de fastlagte prinsipper for norsk produksjons- og avsetningspolitikk.

En har ved denne vurdering lagt vekt på at det i den rådende markedssituasjon med betydelig ledig produksjonskapasitet i OPEC og stor uklarhet med hensyn til hvilken politikk toneangivende OPEC-land vil føre fremover, er høyst usikkert om endringer i norsk politikk vil ha noen innvirkning på markedsutviklingen overhodet.

Regjeringen vil også legge vekt på at en vurdering av dette spørsmålet ikke alene kan baseres på de mulige direkte virkninger i råoljemarkedet, men at også hensynet til andre land, ikke minst våre naboland og samarbeidspartnere innen OECD, samt den store gruppen av oljeimporterende utviklingsland, må telle med. På tilsvarende måte som den kraftige stigning i oljeprisen i tidligere perioder har skapt betydelige problemer for betalingsbalansen, utviklingsprosjekter, gjeldsbetjening og økonomisk vekst i disse landene, representerer en nedgang i oljeprisen vesentlige lettelser og skaper grunnlag for økt økonomisk aktivitet. Sverige, Danmark, Frankrike og Hellas samt en rekke utviklingsland representerer klare eksempler på dette.

La meg så si litt om forholdet til andre produsentland:

Norge tar sikte på å drøfte energisituasjonen med sine partnere i OECD og IEA og å videreføre den kontakt som er etablert med produsentlandene innenfor og utenfor OPEC. Det foreligger hos forbrukerlandene ikke bare et naturlig ønske om energi til stabile priser, men også et behov for forutsigbarhet i den økonomiske utvikling. Her kan vi registrere et tiltagende interessefellesskap mellom en del sentrale forbrukerland og de produsentland som er tilhengere av å følge en moderat linje i sin produksjons- og prispolitikk. Behovet for å konservere energi- og miljøvern-

(SA) hensyn i videste forstand betinger også en energipris som ikke er for lav. I bestrebelsene på å trekke opp rammene rundt disse fellesinteresser bør Norge holde spesiell kontakt med Storbritannia og for øvrig med de nordiske og vest-europeiske land, samt med våre tradisjonelle økonomiske partnere i OECD. Dette vil også bidra til den utenrikspolitiske støtte som Norge kan få behov for i energisammenheng, og vil gjøre det lettere for oss å videreføre våre kontakter med OPEC. Også når det gjelder dragkampen om markedsandeler - bl.a. for gass i Europa, jfr. mulig konkurranse fra Sovjetunionen - vil en slik linje være formålstjenlig.

Det har ikke vært aktuell norsk politikk å søke noen formalisert tilknytning til OPEC eller på annen måte institusjonalisere et markedssamarbeid med andre produsentland. Norge har i denne henseende fulgt samme politikk som Storbritannia.

Gjennom bilaterale kontakter med produsentland i og utenfor OPEC har vi imidlertid jevnlig hatt samtaler om utviklingen på oljemarkedet og utvekslet informasjon og synspunkter på spørsmål av felles interesse. Denne form for kontakt er gradvis bygd ut etter hvert som norsk petroleumsvirksomhet har økt i omfang - ikke bare gjennom møter og besøksutveksling på politisk plan, men også gjennom utbygging av vår utenrikstjeneste mot de mest sentrale produsentland.

Jeg anser denne kontakten med andre produsentland som et vesentlig element i vår internasjonalt rettede petroleumspolitikk og for så vidt i vår samlede utenrikspolitikk. Det dreier seg om åpne meningsutvekslinger i full forståelse med våre allierte og nærmeste økonomiske og handelspolitiske samarbeidspartnere. Jeg vil i denne forbindelse understreke at et aktivt og lojalt samarbeid innenfor rammen av IEA ikke på noen måte er til hinder for utvikling av gode forbindelser med OPEC-landene. Jeg har selv - senest under IEAs ministermøte i juli 1985 - redegjort for våre kontakter med OPEC-landene og møtt full forståelse for vår linje.

Jeg vil også gjerne føye til at i den utstrekning jeg selv har deltatt i samtaler med representanter for OPEC-landene, har de fortonet seg atskillig mindre dramatisk enn hva man enkelte ganger kan ha fått inntrykk av gjennom kommentarer i pressen. Det er vel i og for seg ikke så oppsiktvekkende at andre produsentland i en anstrengt markedssituasjon med hard konkurranse er opptatt av å få andre til å redusere sin produksjon.

Regjeringen ser det som ønskelig å videreføre kontakten med andre produsentland i og utenfor OPEC for bedre å kunne forklare norsk politikk og bidra til å

(SA) unngå misforståelser samt ikke minst å motta informasjoner og vurderinger fra andre land. Jeg viser i denne forbindelse til mitt svar i Stortinget 29. januar i år på spørsmål fra representanten Tora Houg om at jeg regner med at jeg i relativt nær fremtid vil ha ny kontakt med OPEC. Det dreier seg om et møte som er planlagt avholdt med OPECs nye president. Regjeringen ser det imidlertid ikke som aktuelt å legge opp til endringer i form av noen ytterligere formalisering av samarbeid med OPEC eller andre oljeproduserende land med sikte på samordning av produksjons- og avsetningspolitikk.

LEDEREN: Da åpner vi for debatt.

GRO HARLEM BRUNDTLAND: Når vi fra Arbeiderpartiets side bad om at Regjeringen ville redegjøre for denne saken, hadde det sin bakgrunn ikke minst i de siste ukers utvikling, men også i en del uklarhet og en del uttalelser som har kommet fra den norske regjering i løpet av de siste par år, som angår hele vurderingen av forholdet til andre land, og som kan få virkninger på oljemarkedet. Jeg la merke til at olje- og energiministeren nå også flere ganger i sin gjennomgang av disse spørsmålene var inne på hvilken situasjon Norge er i rent utenrikspolitisk, med den plass vi etter hvert har fått, og som vi ikke må undervurdere, og som følgelig må tilsi at man må være nøye med hvilke uttalelser man kommer med, og hvordan disse blir fortolket og forklart, og at det selvfølgelig også må skapes minst mulig usikkerhet innad i Norge om det er bred enighet om den linje som blir fulgt. Det blir også vanskeligere hvis det er uklart hva som sies utad, og hvis andre oppfatter norsk politikk som usikker og uklar.

Olje- og energiministeren har vært inne på en rekke forhold som angår hele vurderingen av situasjonen. Jeg har merket meg at han la vekt på det han kalte en konsekvent holdning fra norsk side, å føre en uavhengig og moderat utvinningspolitikk.

Det var mange elementer i de ulike vurderingene fram til noen konklusjoner, men jeg tolket nå konklusjonene slik at det egentlig ikke er behov for å være noe mer åpne overfor den realitet at Norge etter hvert er blitt en produsent som andre land oppfatter som betydningsfull, og at man på den måten ønsker å stå fast på den tolkning at vi har en så liten betydning i markedet at vi kan legge opp våre langsiktige produksjonsprofiler relativt uavhengig av vurderingen av markedssituasjonen på prissiden. Slik måtte jeg egentig tolke hele olje- og

(SA) energiministerens redegjørelse. Vi fra Arbeiderpartiets side er litt usikre på om man da i tilstrekkelig grad har analysert hva som er i norsk interesse, og om det er gitt at vi i såpass stor grad som hittil har vært tilfellet, kan fortsette å opptre med den forutsetning at vi er så små at vi har en nokså uavhengig og fri stilling til å foreta våre produksjonsbeslutninger uavhengig av den virkning det måtte ha på prisnivået og på markedssiden.

Jeg er enig i det som olje- og energiministeren sa mot slutten her, at når det gjelder det å holde stabile forhold, forutsigbare forhold, har det betydning også for ressurssituasjonen, for de miljømessige virkninger og for energipolitikken, slik den utformes globalt i årene som ligger foran oss, og det betyr at det heller ikke er slik at jo lavere oljepris, jo bedre. Jeg vil si det såpass skarpt og klart at det ikke er slik at det f.eks. for den vestlige industriverden og for verdens økonomiske utvikling er en fordel med lavest mulig oljepris. Jeg har et inntrykk av at det fremdeles er en del land som tror dette, og som legger ganske stor vekt på den delen av denne analysen. Vi må huske at skal vi få utvikling av alternative energikilder og et mindre press miljømessig fremover, er vi avhengig av at prisnivået for oljen ikke faller for lavt. Nå snakker jeg ut fra globale interesser og ikke bare ut fra norske nasjonale interesser, og spørsmålet er: Er det en riktig avbalansering at vi er så vidt beskjedne at vi tror at vi kan spille en så vidt uskyldig rolle som det jeg utleder av det olje- og energiministeren nå har sagt? Må vi ikke innse at vi må ha et noe mer aktivt forhold også til OPEC hvis vi skal ta hensyn til både nasjonale og globale interesser?

I hele forhistorien her er det interessant å ta utgangspunkt i det olje- og energiministeren nevnte om skikkelige og ordentlige forhold til OPEC, om informasjon og om ikke-misforståelser osv. Jeg vil derfor legge vekt på at man satser på at det i hvert fall skal skje fremover, for det er vel ingen tvil om at den informasjon som ble gitt om at norsk oljeproduksjon lå stabil i 1985, viste seg ikke å stemme, og at det har skapt en del undring i en del andre land, at vi har gitt uttrykk for noe som senere viste seg ikke å holde stikk. Nå vet alle at slike ting kan skje, men da er spørsmålet: Har man gitt aktiv og skikkelig informasjon på høyt politisk nivå om bakgrunnen for at norsk produksjon er blitt annerledes enn det man tidligere meddelte og gav uttrykk for overfor OPEC-landene? Slike ting betyr selvfølgelig noe for tilliten også til Norge i forhold til andre land.

(SA) Olje- og energiministeren nevnte IEA-møtet, og han la vekt på at i IEA-møtet hadde man full forståelse for Norges situasjon og for Norges behov for å ha kontakt også med OPEC. Men samtidig har jeg sett i referater fra det møtet som olje- og energiministeren refererte til, at amerikanerne var sterkt kritiske overfor OPEC, at man ikke ønsket noen form for tilnærming eller økt kontakt mellom IEA og OPEC, og at norske synspunkter støttet opp under de amerikanske på dette området. Jeg har derfor lyst til å stille Regjeringen dette spørsmålet: Har Norge i denne fase - i det siste året og gjerne i de siste ukene også - vært utsatt for politisk påvirkning eller press fra IEA, fra andre IEA-land, fra USA - altså bilateralt eller gjennom IEA - for at vi skulle unnlate å spille en slags brobyggerrolle mellom IEA og OPEC i denne sammenheng?

Det er klart at det er en del land som har interesse av at oljeprisen holdes meget lav, og at vi må spørre oss: Hvor ligger balansepunktet her mellom norske og globale interesser?

Jeg synes det er viktig å legge vekt på det siste, men det er også viktig at vi vet hva Norge blir utsatt for av utenrikspolitisk press hvis vi skal kunne samarbeide på tvers av partigrensene i Norge på et så viktig område som det vi her er inne på, hvor det er sterke nasjonale interesser som står på spill. Det er viktig at vi er klar over hva norske myndigheter hittil har vært utsatt for av krav, spørsmål, ønskemål og press.

(KL) EINAR FØRDE: Eg skjønar av det olje- og energiministeren sa, at han vil møte OPECs president med det første. Det spørsmålet eg vil stille i denne omgangen fordi eg trur det er eit kjernespørsmål, er: Har Regjeringa eller olje- og energiministeren noen meining om korleis den bodskapen som han nå har lagt fram for den utvida utanriks- og konstitusjonskomiteen, vil bli mottatt av OPECs president? Eg refererer til at dei prognosetala for norsk oljeproduksjon som olje- og energiministeren la fram for oss nå, så vidt eg i farten er i stand til å bedømme, er meir vidtgåande enn noen prognose som eg har sett noen stad i noe dokument. Det er tale om ein auke på 11 pst. i 1986, med ein drastisk, eller iallfall - i dei termar vi nå snakkar om, med den stramme marknaden - ein ny sterk oppgang i fjerde kvartal i 1986, riktignok ikkje så sterk som den oppgangen vi fikk mot slutten av det forrige året, men likevel sterk. Det er altså tale om opptrapping også dei komande åra.

Eg må seie at eg er samd med olje- og energiministeren i at ein nå ikkje altfor einsidig må vere opptatt av dagens situasjon. Ein må også ta omsyn til dei langsiktige perspektiva. Men etter mitt syn kan det ikkje vere noen tvil om at effekten av ein slik bodskap, dersom olje- og energiministeren har tenkt å gi den same bodskapen til OPEC som han har gitt oss, ikkje vil bli positiv.

Eg vil gjerne berre spørje om kva slags reaksjon ein ventar på dette frå dei andre produsentlanda - om ein trur ein kan finne forståing for det.

HALLVARD BAKKE: Jeg vil gjerne stille olje- og energiministeren noen få spørsmål.

I St.meld. nr. 32 for 1984-85 heter det bl.a.:

> "Ut fra en nasjonal interesse er sterke prismessige svingninger uheldig både av hensyn til den generelle økonomiske utvikling hos våre handelspartnere og av hensyn til en balansert utvikling av energimarkedene."

I et foredrag, som jeg tror olje- og energiministeren holdt i New York i november i fjor, sa han, etter at han hadde gitt en etter min oppfatning innsiktsfull analyse av OPECs rolle i tiden fremover, at man i Norge - og jeg går ut fra at han da snakket på vegne av Regjeringen - føler at både produsent- og for-

(KL) brukerlandene er best tjent med at oljeprisene er stabile. Nå sa olje- og energiministeren i sin innledning her at Regjeringen i sin vurdering av dette spørsmålet også vil legge vekt på hensynet til andre land, og han nevnte bl.a. de oljeimporterende utviklingsland. Jeg har derfor lyst til å spørre: Er det utsagn som man har kommet med i St.meld. nr. 32, som jeg har sitert, og det utsagn som oljeministeren kom med i sitt foredrag i november i fjor, fortsatt uttrykk for Regjeringens syn, eller har man endret synet på dette? Hvis det fortsatt er Regjeringens syn, vil jeg spørre: Hva har Regjeringen gjort for å forsøke å oppnå en stabil prisutvikling i den perioden vi nå har bak oss? Hvis man har kommet til et annet standpunkt- og olje- og energiministerens uttalelse her i dag kunne tyde på det - vil jeg gjerne spørre: Når kom man til et annet standpunkt, og hvilke argumenter er det som har ført til at man her har endret standpunkt?

Olje- og energiministeren understreker betydningen av å ha jevnlig kontakt med OPEC, og det er også understreket i den melding som jeg tidligere har sitert fra. Av uttalelser i pressen har det gått fram at olje- og energiministeren - hvis han er riktig sitert - ikke har hatt til hensikt å ta noen kontakt med OPEC, men at han er villig til å snakke med OPEC hvis de ber om det. Mener olje- og energiministeren og Regjeringen at dette er i samsvar med de utsagn som man har kommet med bl.a. i St.meld. nr. 32, og mener han at det er i samsvar med de interesser Norge har av en stabil oljeprisutvikling, ikke å ta slik kontakt?

Endelig vil jeg i tilknytning til det spørsmål som Einar Førde reiste, spørre om de produksjonsprognoser som olje- og energiministeren har sitert her i dag, skal stå fast, uansett hvilke argumenter som måtte fremkomme i de drøftelser man skal ha med OPEC? Jeg vil i denne sammenheng spørre om det er riktig som olje- og energiministeren her sa, at den produksjon vi f.eks. har hatt i 1985, er i samsvar med de prognoser som tidligere er lagt fram. Så vidt jeg vet, viser de prognoser for 1985 som ble lagt fram for et par år siden, betydelig lavere produksjon enn det som faktisk har blitt tilfellet.

GUNNAR BERGE: Bare en kommentar til et utsagn fra olje- og energiministeren.

Han sa at det var hans inntrykk at den norske

(KL) holdningen og den norske politikken på dette området ble forstått når det ble forklart. Jeg må si at inntrykket fra finanskomiteens møte med den venezuelanske olje- og energiminister, som i øyeblikket også er OPECs president, er det stikk motsatte, at de stilte seg helt uforstående til den norske holdningen og den norske politikken på dette området. Hvis dette inntrykket er riktig, må det iallfall være enighet om at det representerer et problem at en i OPEC i dette tilfellet stiller seg uforstående til den politikk som Norge i øyeblikket fører. Spørsmålet er om også olje- og energiministeren oppfatter dette som et problem. Hvordan ser han i tilfelle på muligheten for å oppnå forståelse hos eller komme på talefot med OPEC i dette spørsmålet? Jeg går ut fra at hvis man skal søke å få ivaretatt det som nå er blitt beskrevet som viktige nasjonale interesser for oss, må det være viktig at vår holdning blir oppfattet og forstått blant OPECs toneangivende talsmenn.

STATSRÅD KÅRE KRISTIANSEN: Jeg vil forsøke å ta for meg det jeg oppfatter som hovedpunktene i de spørsmål som er rettet til meg.

Fru Harlem Brundtland var inne på den tolkning av situasjonen at vi ikke synes det er nødvendig med større åpenhet overfor andre produsenter fordi Norges disposisjoner betyr så lite. Jeg vil ikke si det slik. Jeg mener at vi allerede har hatt en stor grad av kontakt med OPEC-landene, og at Norges eksempel betyr en del i denne sammenhengen. Men det jeg var inne på i min innledning, var at sett i forhold til det som nå skjer, og de kvanta som de virkelig store produsentland kaster ut på markedet, må det sies at virkningen av det vi gjør, er relativt beskjeden, selv om, som sagt, eksemplets makt selvfølgelig betyr en del.

Det ble også spurt om jeg mener at våre langsiktige disposisjoner kan foretas uten hensyn til hva andre gjør. Det var ikke det jeg ønsket å gi uttrykk for i min innledning. Det er klart at vi følger nøye med i det som skjer, og jeg vil tvert imot si at vi selvfølgelig har det som grunnlag for de disposisjoner vi gjør, så langt det er mulig å forutsi hva andre vil gjøre. Men noe av det aller viktigste i denne situasjonen - og det ønsker jeg å understreke - er at hvis vi vurderer ut fra den situasjon vi nå står i, og lar den være utslagsgivende f.eks. for våre fremtidige investeringer på sokkelen, kan vi komme til å gjøre noe

(KL) helt feil, fordi situasjonen i 1990-årene etter all sannsynlighet, i hvert fall etter alt det ekspertene forteller oss, vil være helt annerledes enn i dag. Det jeg mer konkret har vært inne på, er at hvis vi setter i verk tiltak som fratar selskapene lysten til å investere, vil det ikke påvirke situasjonen i dag, men det vil kunne svekke vår situasjon i 1990-årene, da oljeprisen etter all sannsynlighet vil være så høy at det vil være lønnsomt å ha et relativt høyt produksjonsnivå.

Jeg er enig i det fru Harlem Brundtland sa om miljøeffekten og det bekymringsfulle ved det som nå skjer. Mange ser dette som et forsøk fra de store oljeproduserende lands side på å få en slik senking av oljeprisen at oljen konkurrerer ut de substitutter som i mellomtiden har vokst fram etter den satsing på enøktiltak som mange vestlige land har forsøkt seg med. Dette ser jeg på som svært bekymringsfullt, fordi det beredskapsapparat som bl.a. IEA har vært med på å utforme, i høyeste grad har vært miljøvennlig og nettopp har ført til det resultat som fru Brundtland nevnte var ønskverdig. Jeg er helt enig med henne i at det av den grunn ikke er noe mål for oss å ha en lav oljepris, og vi har heller ikke gitt uttrykk for det.

Det spørsmålet som etter min oppfatning er avgjørende i forbindelse med de tiltak som bl.a. Saudi-Arabia og særlig Kuwait og emiratene har gjennomført, er om vi tror at disse tiltakene er satt i verk med sikte på Norge og virksomheten i Nordsjøen. Da kan vi komme til den slutning at enkelte tiltak vi ellers ikke ville sette i verk, vil kunne bli aktuelle. Men det omfang disse tiltakene nå har, tyder på at det er mål langt utover det som er den langsiktige strategi, og her vet vi etter min oppfatning for lite til å kunne legge om norsk oljepolitikk ut fra den labile situasjon vi har i dag.

Jeg vil også si - og det gjelder ikke bare det Gro Harlem Brundtland her sa, det har også adresse til et par andre innlegg - at det ikke er riktig at tidligere prognoser viser en svakere produksjonsutvikling enn den vi nå har, tvert imot. Hvis man ser på de kurvene vi har gjengitt i en del meldinger, vil man oppdage at i 1970-årene - helt opp til slutten av 1970-årene, hvis jeg ikke husker feil - la man i nasjonalbudsjettene opp til en produksjon som i 1985 var beregnet å skulle ligge på 80-90 mill. tonn oljeekvivalenter, mens produksjonen i dag beviselig er på 63-64 mill. tonn oljeekvivalenter. Det vil ikke si at den reduksjon som

(KL) vi har hatt, utelukkende skyldes hensynet til andre produsenter og verdensmarkedet; det er også en refleks av den enighet det har vært om at vi av hensyn til vår interne økonomi måtte være forsiktige og ikke ha et for høyt utvinningstempo. Disse kurvene og det som har skjedd i denne forbindelse, har vi lagt åpent fram for de representanter for OPEC-landene som vi har snakket med. Jeg viser for øvrig til at de dokumentene som jeg henviste til, er offentlige dokumenter som hvem som helst kan skaffe seg, ja, ikke bare kan, men har skaffet seg, så det er ikke noe hemmelighetskremmeri her eller gjort noe forsøk på å skjule vår hensikt eller hvordan den reelle utvikling som jeg har vært inne på, har vært.

Når det gjelder spørsmålet om politisk press som Gro Harlem Brundtland snakket om, kommer det litt an på hvordan man definerer det. Men det press vi har vært utsatt for når det gjelder å holde et moderat tempo i oljevirksomheten, har, slik jeg har erfart det, i vesentlig grad kommet fra OPEC. Med hensyn til møtet i IEA er det klart at vi var enig med USA i en rekke spørsmål. Men det jeg nevnte spesielt i mitt innlegg, var de bilaterale forbindelser vi har hatt med OPEC-landene. Jeg gjorde det helt klart på nevnte møte hva forbindelsen med OPEC hadde gått ut på. Det ble ikke reist noen kritikk overfor oss på det punktet. Om alle landene var enig i måten vi gjorde det på, vet jeg ikke, men det kom i hvert fall ingen protest overfor den måten vi hadde taklet dette på. En lignende måte har for øvrig Storbritannia gått fram på overfor OPEC-landene.

Så spurte Førde om vi har peiling på hvorledes de synspunktene jeg har lagt fram, vil bli mottatt på OPECs side. Jeg vil da i forbindelse med Førdes, Bakkes og andres spørsmål si at jeg aldri har sagt at vi har fått aksept for eller noen begeistret oppslutning om de synspunkter vi har lagt fram, men jeg gjentar at jeg har hatt inntrykk av at man har forstått oss, ja, jeg kan gå så langt som til å si at jeg har en sterk følelse av at de innerst inne innrømmer at hvis de hadde vært i vår stilling, ville de gjort nøyaktig det samme som oss, for de skjønner vårt synspunkt i forbindelse med våre store investeringer og det lange tidsperspektiv vi har med å gjøre her.

Førde nevnte at de prognosetall for norsk oljeproduksjon som jeg har lagt fram, er mer vidtgående enn noen tall han tidligere har sett oppgitt. Jeg vil vise til at de prognoser som ble lagt fram i 1970-årene, og

(KL) som vi har gjengitt i en del meldinger i den senere tid, er langt mer vidtgående enn de tall jeg nå har nevnt.

Så var det Bakke som kom med en del direkte spørsmål.

Først til det han siterte fra St.meld. nr. 32 om de sterke prismessige utslag, som var uønsket. Jeg kan selvfølgelig underskrive at det også er tilfellet i dag. Jeg vil gjerne peke på at jeg hele tiden har sagt at en stabil prisutvikling er et mål vi har felles med OPEC-landene. Det har aldri vært noen tvil om det. Men vi har aldri på vår side gitt uttrykk for hvilket prisnivå vi mente ville være det riktige, for vi har ikke ønsket å være prisledende. Det har vært en av de stående regler i vår oljepolitikk, og jeg kan ikke finne at det er noen motsetning mellom det som står i St.meld. nr. 32, og innholdet i New York-foredraget som Bakke henviste til.

Så var det spørsmålet om hvorfor jeg ikke ville ta noen kontakt med OPEC-landene. Jeg har ikke sagt at det i en gitt situasjon ville være galt av Regjeringen å gjøre det, men når jeg i den senere tid har fått spørsmål, har det ikke vært annet å svare enn det jeg gjorde. Det ble nemlig på et litt tidligere tidspunkt tatt kontakt fra OPECs side, og det har vært snakk om når et møte kunne komme i stand. Av den grunn har det i denne situasjon ikke vært nødvendig for oss å ta kontakt, og jeg vet heller ikke om det med bakgrunn i den labile situasjon hadde vært riktig av oss å gjøre det før dette møtet i Wien, fordi vi etter dette forhåpentligvis kan få klarlagt litt mer hva den langsiktige strategi og målsetting bak Saudi-Arabias, Kuwaits og emiratenes opplegg er.

EINAR FØRDE: Situasjonen er nå den at vi har hatt ein produksjon som ligg over dei tala som er oppgitt i denne regjeringas dokument gjennom dei siste åra, og at vi i komande år også forventar å ha det. Vi har hatt ein produksjon som ligg monaleg over det olje- og energiministeren har sagt til andre produksjonsland at vi ville få. Eg må seie at det er eit stort mysterium for meg korleis olje- og energiministeren kan tenkje seg at det at ein viser til kurver i meldingar frå 1970-talet vil gjere andre land rolege, når ein frå tid til anna har hatt ein situasjon på oljemarknaden som ein har opplevd som nokså drastisk. Eg trur ikkje at det at ein viser til dokument frå 1970-talet vil bli forstått.

(KL) La meg elles legge til at det her frå Regjeringas side er argumentert med at omsynet til andre produksjonsland og utviklingsland har telt med. Eg vil nå gjerne høyre om ein kan forstå det slik at Regjeringa meiner at eit norsk bidrag til å drive prisen nedover ved at ein framleis har ein aukande produksjon i ein sviktande marknad vil vere i samsvar med norske nasjonale interesser.

La meg elles som ein merknad legge til at vi vel alle har behov for å analysere kva som faktisk er i norske nasjonale interesser, og det er all grunn til å gi seg tid med den analysen og ikkje vere skråsikker. Eg vil berre i samband med eit viktig punkt i olje- og energiministerens innlegg, nemleg det som galdt omsynet til gassforhandlingane og våre langsiktige gassinteresser, seie at eg er heilt samd i at dette spelar ei avgjerande rolle her. Det er klart at der kjem det utanrikspolitiske omsyn inn. Men eg vil legge til at det også er ei nokså viktig side av denne saka kva slags pris det vil vere i gassmarknaden i åra som kjem. Det er jo som kjent slik at gassprisen ikkje er uavhengig av den faktiske utviklinga på oljemarknaden.

GRO HARLEM BRUNDTLAND: Jeg vil bare si noen ord i tilknytning til det spørsmålet jeg stilte om press fra andre. Det var litt mer konkret tenkt fra min side, om Storbritannia og Norge nå skulle være med og dempe sin egen produksjon eller sette i verk tiltak i forhold til markedet. Har USA, Tyskland eller andre land, eventuelt IEA, søkt å påvirke Norges beslutning på dette området? Det var mitt spørsmål.

STATSRÅD KÅRE KRISTIANSEN: Jeg beklager at jeg hoppet over Berges spørsmål i mitt første svar. Men det var for så vidt inkludert i det jeg sa om at vi fikk forståelse for våre synspunkter, selv om de ikke var akseptert. Nå har jeg ikke hatt anledning til å samtale med Grisanti, den nye presidenten i OPEC - det er antakelig han jeg kommer til å treffe i nær fremtid - men jeg vil fastholde ut fra mine erfaringer med andre ledere i OPEC at mitt inntrykk er at selv om de ikke aksepterer eller viser begeistring for vårt standpunkt, har de forståelse for det, fordi de innerst inne vet at de ville ha gjort det på samme måte som oss hvis de hadde vært i våre bukser.

Når det gjelder dette som Førde var inne på nå igjen, at produksjonen ligger over det tall vi tid-

(KL) ligere har offentliggjort, vil jeg si at det er vel riktig at vi tidligere for enkelte felter, f.eks. Statfjord, ikke har operert med så høye tall som de vi senere har oppgitt, fordi det er uhyre vanskelig å fastsette omfanget på produksjonen på forhånd. Det har ført til at selskapene har måttet korrigere sine tall. Vi har ikke noen mulighet for å kontrollere tallene.

(EK) Når oljedirektorat og selskap har tall som stort sett er sammenfallende, må vi holde oss til dem. Man kan komme i den situasjon at det senere viser seg at produksjonen blir noe høyere.

Det jeg siktet til med "Stortingets retningslinjer" her, er det vi la opp til i strategimeldingen, og som fikk tilslutning i Stortinget: At vårt produksjonstempo først og fremst skulle avpasses under hensyntaken til sysselsetting, produksjon og dermed investeringssiden. Det er den linje vi har fulgt, og det er her vi nå står i virkelig fare for å komme i en helt annen situasjon hvis vi ikke er noe varsom med måten vi reagerer på i den aktuelle situasjon. Gullfaks ble skutt fram den gangen, og har gitt oss god kompensasjon på investeringssiden. Men det er like klart at når vi kommer fram til 1988, vil det skje en så vidt radikal nedgang i investeringene at det kan få følbare konsekvenser for sysselsettingen.

Fru Harlem Brundtland nevnte nå igjen dette med påtrykk. Jeg for mitt vedkommende har ikke fått noe påtrykk når det gjelder pris, verken opp eller ned, men på den annen side er det helt klart at det følges nøye med i hva vi gjør. Fru Brundtland nevnte Storbritannia og Norge. Jeg tror noe av det siste amerikanerne gjør, er å påvirke i hvert fall Storbritannia i noen som helst retning. Jeg tror ikke den utenrikspolitiske situasjon tilsier at det gjøres. Men det er på den annen side klart at de nok følger med på om vi lar oss påvirke av påtrykk fra den annen side. Det er nok en kjensgjerning at vi er i søkelyset både hos OPEC og hos de andre landene. Men noe påtrykk - noe forsøk på å diktere eller påvirke oss i våre beslutninger - har i hvert fall ikke jeg vært utsatt for.

STATSMINISTER KÅRE WILLOCH: I anledning det fru Harlem Brundtland spurte om, er det vel riktig å si - som olje- og energiministeren nettopp gjorde - at det nok er betydelig interesse for norsk oljepolitikk. Men det vil ikke være riktig å karakterisere noe av det som er sagt, som press, selv om det er helt tydelig at våre allierte handelspartnere er interessert i lave oljepriser. Jeg vil ikke ta det som uttrykk for at de ikke også erkjenner betydningen av at prisene ikke blir for lave, for de ser at på lengre sikt kan det få skadevirkninger ved at vi får så lave priser at det går ut over fremtidig produksjonsevne. Ellers vil det bli

(EK) mange diskusjoner om dette i internasjonale fora i tiden som kommer, bl.a. i OECD og IEA, som olje- og energiministeren har nevnt.

Når det gjelder britenes holdning, kan en ikke se bort fra det svar som den britiske statsministeren har gitt i Underhuset, som hadde denne konklusjon:

> "The overall effects on both output and inflation in the UK are expected to be broadly neutral - if anything, slightly beneficial."

Hun antydet altså at lavere oljepriser faktisk er i britisk interesse. Man kan være litt overrasket over denne konklusjonen, men den gir ikke tegn på noen umiddelbar støtte fra Storbritannias side til noen tiltak for å begrense prisfallet. På sikt kan dette kanskje komme til å se annerledes ut, men det blir rent spekulativt fra vår side.

Ellers har dette møtet brakt frem en rekke interessante spørsmål og problemstillinger som Regjeringen vil merke seg. Vi har fått påpekt en rekke viktige og vanskelige sider ved saken, uten at jeg vil si at vi har vært uoppmerksom på disse på forhånd. Jeg noterer meg imidlertid at det ikke er kommet forslag om å omgjøre noen av de oljepolitiske beslutninger som er fattet, og heller ikke forslag om nye beslutninger om produksjonsbegrensning. Jeg går ut fra at det er felles interesse for å holde fortsatt kontakt om disse spørsmålene.

Jeg vil gjerne få nevne et par momenter i tillegg til de som er kommet frem. Beslutninger om produksjonsbegrensning - om noen skulle overveie det - vil nok få virkninger ikke bare direkte for landets økonomi, og her skyter jeg inn at det vil virke mer enn proporsjonalt på inntektene fordi lønnsomheten vil gå ned samtidig. Men det kan også få virkninger for investeringsbeslutningene. Vi står i alle fall foran en mulig svikt i oljeinvesteringene om noen tid, og man kan ikke utelukke at de disposisjoner som man diskuterer nå, vil kunne få sterke virkninger på bevegelsen i investeringene og dermed på sysselsettingen i store deler av Norge. På den annen side må det være ganske klart at vi ikke har noen interesse av å provosere andre oljeproduserende land. Vi fastholder den oppfatning om betydningen av stabilitet i oljeprisene som har kommet til uttrykk flere ganger før.

Jeg tror for øvrig det er rimelig lett å vinne internasjonal forståelse for at ingen egentlig er interessert i for lave oljepriser, og slett ikke sterke svingninger. Det vil være verre å få til enighet om hva som er "rimelige" oljepriser, og i særlig grad om hva slags tiltak man kan treffe for å skape "rimelige" oljepriser.

(EK) Jeg vil peke på at i denne politiske situasjon, hvor det synes å være ganske sterke svingninger mellom andre oljeproduserende land, vil det være nokså interessant for mange av disse land å komme med grove overdrivelser med hensyn til Norges betydning, for om man kan lykkes med å fremstille Norge som syndebukk, kan det lette det politiske press og de politiske spenninger mellom andre oljeproduserende land. Jeg håper ikke vi lar oss påvirke av slike politiske utspill til å tro at vi har spilt noen rolle for det prisfall som har skjedd. Det har åpenbart sammenheng med ganske andre forhold og vesentlig sterkere krefter enn vi har noen mulighet for å påvirke. Jeg må også legge til at som følge av denne politiske situasjon tror jeg nok at et inntrykk av at Norge skulle være på vei mot å vedta en produksjonsbegrensning, vil kunne utløse et vesentlig sterkere press for større produksjonsbegrensning - det vil være dynamikk i dette - samtidig som vi derved selvfølgelig vil mobilisere andre til sterkere press den motsatte veien. Vi vil da komme opp i en politisk pressituasjon som vil være vanskeligere enn den vi for øyeblikket er i.

Som konklusjon vil jeg si at jeg er helt enig med Einar Førde i at det er all grunn til å gi seg tid med å analysere denne situasjonen og ikke treffe forhastede beslutninger.

KNUT FRYDENLUND: Som statsministeren pekte på, er det fra vår side stilt en rekke spørsmål. Vi har begrenset oss til det, og har sett det som vår oppgave i dette møtet.

Jeg har imidlertid lyst til å komme med et par betraktninger, ikke om de spørsmål som statsministeren reiste til slutt, men om enkelte ting som olje- og energiministeren var inne på. Han refererte bl.a. fra et møte i IEA i fjor, hvor det kom fram at det fra norsk side har vært uttrykt skepsis til at IEA skulle ha et nærmere forhold til OPEC. Hvis det er riktig at det kom til uttrykk norsk skepsis, er det ikke i samsvar med det som har vært norsk utenrikspolitikk på området, og som var opplegget den gang vi fikk den spesielle stillingen i forhold til IEA.

Ellers har jeg lyst til å si når det er snakk om syndebukker, at det sannsynligvis, særlig fra OPECs side, er mye psykologi ute og går. Når man, som olje- og energiministeren også har gjort ved denne anledning, understreker om og om igjen at OPEC-landene forstår vår politikk når den blir framstilt, og at de "innerst inne" innrømmer at de ville gjort det samme, er det etter mitt

(EK) syn upsykologisk. Dette er riktignok et lukket møte, men dette er uttalelser som også er kommet offentlig. Det er uhyre upsykologisk overfor de folkene man står overfor, og tilsvarende upsykologisk i den situasjon som de oljeproduserende land er i nå, utelukkende å si at hva Norge gjør, spiller ingen rolle. Vi kan drøfte hvilken rolle Norge spiller, men psykologisk er det ikke å framheve at vi ingen rolle spiller.

EINAR FØRDE: Statsministeren seier at han er heilt samd med meg. Men det er visse ting når det gjeld dei nasjonale interessene, som vi ikkje treng meir tid på å analysere. I motsetning til det som vart referert som britisk haldning her, kan det ikkje vere noen som meiner at eit drastisk prisfall for olje er i norsk nasjonal interesse. Dersom det er noen som meiner det, er det iallfall drastisk diskrepans mellom det som vart sagt i denne samanhengen, og Regjeringa sine eigne konklusjonar når det gjeld konsekvensane for norsk økonomi, slik dei straks kjem når desse prisane faktisk fell.

Det andre eg vil legge stor vekt på, er: Kva slags uheldige verknader på investeringane og dermed på sysselsettinga kan det ha dersom vi skulle prøve oss i retning av å halde igjen på produksjonen? Eg synest ikkje det kan vere noen usemje om at den farlegaste faktoren og den største utfordringa når det gjeld investeringane og sysselsettinga, er om oljeprisane skulle falle til eit nivå der lønsemda i Nordsjøen blir mindre eller ikkje eksistere. Det er den verkeleg drastiske konsekvens, og her kan det ikkje vere noen diskusjon om dei nasjonale interessene er slik eller slik.

På denne bakgrunn vil eg be Regjeringa vurdere om det frå norsk side kan gjerast noe substansielt, anten det dreier seg om psykologi eller noe anna, for å påverke slik at ein kan halde oppe det som eg oppfattar det er semje om er i norske nasjonale interesser, nemleg eit stabilt og relativt høgt prisnivå på olje og gass.

STATSMINISTER KÅRE WILLOCH: Den oppfatning at et drastisk fall i prisen på olje skulle være i norsk nasjonal interesse regner jeg som så original og usannsynlig at jeg overhodet ikke føler noen grunn til å kommentere den.

Når det gjelder virkningene på investeringene, må jeg si meg helt enig i at det farligste - nær sagt selvfølgelig - er et drastisk fall i prisen på olje. Men det motsier ikke at en produksjonsbegrensning også kan få virkninger på investeringene, fordi dette kan skape usikkerhet og gi visse negative virkninger på de

(EK) kalkyler som alltid må ligge til grunn for investeringsbeslutninger. Jeg går ut fra at vi er enige om at dersom slik begrensning får vesentlig innvirkning på prisen, kan innvirkningen på prisen teoretisk mer enn oppveie de øvrige virkninger av produksjonsbegrensningen. Men jeg ser slike virkninger på prisen av norske tiltak som svært lite sannsynlig - for å si det forsiktig.

Dette er selvfølgelig blant de ting som vi til enhver tid vil overveie meget nøye. Jeg går ut fra at alle til enhver tid tenker på hvorledes vi eventuelt kan påvirke prisen på olje ved tiltak som ikke påfører oss noen skadevirkninger. Det er derfor vi har slike møter som dette, for å høre om noen har forslag.

Så vidt jeg kan skjønne, er konklusjonen ikke noen annen enn at dette må vi tenke videre på og samtidig passe på ikke å bringe oss inn i et sterkere spenningsfelt mellom våre allierte handelspartnere på den ene side og de andre oljeproduserende land på den annen. Med denne begrunnelse vil jeg fastholde, noe jeg forstår at også hr. Førde vil, den konklusjon at her skal man være ytterst varsom med å fatte forhastede beslutninger og gi seg tid til de analyser som er nødvendige. Så får man vise fantasi. Og vi må ikke la oss påvirke til å tro at vi har hatt nevneverdig betydning for den utvikling som har skjedd hittil.

På ett punkt - det er kanskje ikke noe viktig punkt - er jeg ikke helt enig i konklusjonen. Jeg er ikke så sikker på at det er upsykologisk å si at vi ikke spiller noen rolle på oljemarkedet, som hr. Frydenlund mente det var. Det kan så menn godt hende ved flere anledninger at man ikke bør si noe som helst. Men hvis man skaper det motsatte inntrykk, at vi tror vi spiller en rolle, kan man oppleve nytt press og nye utspill, som heller ikke vil være så heldig for oss.

STATSRÅD KÅRE KRISTIANSEN: Først til det spørsmålet hr. Frydenlund reiste, om hva som har foregått i dette så ofte omtalte møtet i IEA. Jeg for min del kan overhodet ikke huske at jeg har uttalt meg om hvorledes IEA som organisasjon burde forholde seg til OPEC, om det burde være nærmere eller fjernere tilknytning. Det jeg uttalte, og som kanskje er blitt utlagt slik, er at vi i vårt forhold til OPEC vil bygge videre på de bilaterale forbindelser vi har. Det kan ha blitt presentert på den måten hr. Frydenlund nå gjengir.

Jeg tar meg ellers ad notam at hr. Frydenlund mener at jeg ikke har utvist en tilstrekkelig psykologisk sans i disse spørsmål -

(EK) KNUT FRYDENLUND: Riktig, Kristiansen!

STATSRÅD KÅRE KRISTIANSEN: Jeg skal ikke uttale meg om det. Men det er ganger da psykologien kanskje bør komme i annen rekke av hensyn til de norske interesser man skal forsvare. Om de ting som er kommet fram her, vil jeg rent generelt si at det at man ikke omtaler noe, betyr ikke at man ikke har omtanke for det. Hr. Frydenlund vet, kanskje bedre enn noen av oss andre, at det hender man må være nokså selektiv i det man hevder i slike spørsmål.

Jeg er helt enig med hr. Førde i at en for lav pris og en ytterligere prisnedgang kan være truende for investeringsnivået også i Nordsjøen. Men det hele beror på et spørsmål om hvor mye man tror at en ensidig norsk holdning i den retning han antydet, vil påvirke de sterke krefter som nå er ute og går på verdensmarkedet. Det er vel litt for optimistisk å tro at de voldsomme mengder olje som nå sendes ut på markedet, og den nye strategi fra OPECs side vil la seg stoppe av noe vi gjør. Det vi tenker å gjøre, får vi vente med å sette ut i livet til vi ser hva OPEC-landene virkelig tenker å gjøre på lang sikt.

UTENRIKSMINISTER SVENN STRAY: Jeg vil bare si et par ord for å supplere det synspunkt at vi har vært i stand til å skape hos OPEC-landene en forståelse for vårt syn. Det betyr selvfølgelig ikke at de ikke helst hadde sett at vi hadde handlet annerledes, eller muligens at de til og med helst hadde ønsket at det overhodet ikke hadde vært noen oljeproduksjon i Nordsjøen. Men det er en helt annen side av bildet.

For ca. ett år siden, var det vel, ble det i OPEC-sammenheng drevet en ganske sterk hets mot Norge fordi vi skulle være skyld i at prisene da ble justert litt nedover. Det synspunkt vi møtte fra ganske fremtredende hold i mange av OPEC-landene, var at dette var bevisst politikk fra norsk side som ledd nærmest i en sammensvergelse fra de industrialiserte, oljekonsumerende lands side for å få prisene nedover. Jeg tror jeg tør si at ved innsats både fra olje- og energiministerens side og fra Utenriksdepartementets side fikk gjort det klart at Norge overhodet ikke ville gjøre noe som skadet OPEC og organisasjonens interesser. Vi fikk også - tror jeg - gjort det klart at er det noe land i verden som er interessert i at oljeprisene ikke synker, er det Norge, for vi har de høyeste utviklings- og produksjonsomkostninger som overhodet eksisterer, muligens da med unntak av Storbritannia. Samtidig gjorde vi det også klart, som olje- og energiministeren har vært inne på i dag, at pro-

(EK) duksjonen av olje i Nordsjøen i årene fremover vil komme til å utgjøre en relativt konstant faktor - en konstant størrelse - og at det i den industrialiserte verden overhodet ikke er noe ønske om igjen å bli så sterkt avhengig av visse få produsenter, kanskje særlig Gulfstatene, når det gjelder energi, som tilfellet har vært tidligere.

Mitt bestemte inntrykk er at OPEC-landene forstod dette, at de skjønte at dette var ærlig og riktig sagt, selv om de - som jeg sa innledningsvis - naturligvis kanskje heller hadde foretrukket at vi ikke hadde eksistert som oljeprodusent i det hele tatt. Det er viktig å få frem at det er skapt forståelse for vårt syn. Det er ingen OPEC-land som i dag tror at vi med vår holdning eller ved handling gjør noe som tar sikte på å skade dem. Det har betydning at vi er klar over dette.

(BW) Ellers tror jeg også det har betydning at vi selv er klar over at vi ikke kan regne med at OPEC-landene vil føre en politikk som tar spesielt hensyn til Norge eller nordsjøproduksjonen. Og det gjelder selv om vi skulle sette oss til bordet og forhandle med dem og si at vi er villig til å ta en eller annen reduksjon eller nedsettelse. Det ville ikke spille noen rolle for deres holdning til oss og vår situasjon. Jeg uttrykker meg kanskje litt mindre forsiktig enn olje- og energiministeren gjorde, men jeg tror vi trygt kan si at det iallfall i den nåværende situasjon overhodet ikke vil spille noen rolle for hva OPEC gjør.

Vi kan derfor trygt tenke på hva som vil være i våre interesser, hva som er av avgjørende betydning for oss. Og da kommer dette momentet som har vært nevnt nå, meget sterkt inn, nemlig at vi ikke må gjøre noe som vil kunne skade våre interesser når det gjelder den videre langsiktige utbyggingen i vår del av Nordsjøen.

STATSMINISTER KÅRE WILLOCH: Jeg vet ikke hvilken verdi påfølgende resonnement har, men jeg vil bare nevne at når vi har 1,6 pst. av verdensproduksjonen, så vil en tenkt reduksjon på 10 pst. tilsvare 0,16 pst. Det er vel ikke av de store saker som i seg selv kan antas å ha særlig innflytelse på prisdannelsen.

Men så kommer selvfølgelig inn resonnementet om muligheten for at det er andre som kan tenke seg å gjøre det samme, og resonnementet vil i så fall bli atskillig mer komplisert.

Jeg bad ellers om ordet for å peke på at ved de to anledninger hvor søkelyset i noen grad har vært rettet mot konkrete norske beslutninger, har vi aldeles ikke på noen måte opptrådt provoserende overfor andre oljeproduserende land. Vi hadde for en tid siden en del oppstuss omkring den prispolitiske beslutning som ble truffet av Statoil, og som OPEC oppfattet som et underbud og en svekkelse av prisdisiplinen. Men da kom jo Yamani til Oslo og ble meget beroliget, og vi innførte nye systemer som eliminerte dette irritasjonsmoment øyeblikkelig.

Neste spørsmål som kunne vekke noe interesse, var spørsmålet om forsering av Gullfaks, som jo ville ha en produksjonsøkende virkning på kort sikt. Det ble jo ingen slik forsering, og vi hadde gode økonomiske grunner til å avvise den. Men konklusjonen ble igjen at OPEC ikke hadde noen grunn til å føle seg provosert av norske beslutninger.

(BW) Ellers tror jeg man må legge til grunn, selv om psykologi selvfølgelig er viktig, at andre oljeproduserende land i hovedsak nok vil legge stor vekt på de økonomiske realiteter. Og i de overveielser hvor realitetene kommer inn i bildet, vil man raskt komme til at Norge i seg selv ikke har noen nevneverdig betydning - også fordi våre muligheter for å redusere produksjonen på kort sikt ikke er særlig store.

Jeg må for øvrig få legge til at jeg nylig hørte i TV omtalt en ganske fantasifull rapport om metoder hvorved Norge kunne unngå skader av oljeprisfall. Og der inngikk jo en ganske kraftig og rask produksjonsøkning - utover de planer som hittil har foreligget. Det syntes man altså i TV å ha funnet ut kunne være en metode. Jeg vil si at slike planer har Regjeringen ikke - og jeg registrerer med stor interesse at det ikke er noen støtte for dem her heller. Jeg vil si det slik at det vil være noe "umusikalsk" om vi skulle overveie en kraftig produksjonsøkning i en situasjon hvor det på den annen side er krav om at den norske oljeproduksjonen skal reduseres kraftig på kort sikt.

Jeg tror for øvrig vi må regne med at dette prisfallet kan bli ganske langvarig før det snur igjen. Nå kan man hevde - slik de gjorde i TV - at når vi kommer ut i 1990-årene, vil alt se meget annerledes ut. Og det kan såmenn hende at det gjør, men jeg vil være varsom med å mene noe helt sikkert om hvorledes verden vil se ut ved slutten av 1990-årene.

LEDEREN: Da har jeg ikke flere inntegnet på talerlisten, og debatten om punkt 1 er slutt.

- Er det noen som har noe å frembringe under punkt 2, Eventuelt? - Det er det ikke, og jeg erklærer møtet for avsluttet.

Møtet hevet kl. 16.35.
